

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm. Iduns Kungl. Hofboktr.

N:r 36 (559).

Fredagen den 9 september 1898.

11:te årg.

Prenumerationspris pr år:		Byrå:	Redaktör och utgivare:	Utgifningstid:	Annonspris:
Idun ensam	kr. 5:—	Klara södra kyrkog. 16, 1 tr.	FRITHIOF HELLBERG.	hvarje fredag.	35 öre pr nonpareillerad.
Iduns Modet., fjortondagsuppl.	» 5:—	Öppen kl. 10—5.	Träffas säkrast kl. 2—3.	Lösnummerpris 15 öre	För »Platssökande» o. »Lediga platser»
Iduns Modet., månadsuppl.	» 3:—	Allm. telef. 6147. Rikstelef. 1646.	Redaktionssekr.: J. Nordling.	(lösnr: endast för kompletteringar.)	25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv.
Barngarderoben	» 3:—				Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.

Amelie Unger.

Hvarje sann människovän måste glädjas öfver den omsorg och det flitiga studium, som numera ägnas våra oförskylt lidande likar, till hvilka vi räkna blinda, döfstumma, vanföra och andesvaga.

Det i sommar afhöllna *Abnormskolemötet* i Köpenhamn, som var besökt af omkring 600 personer — lärare och lärarinnor från hela Skandinavien — är därpå ett talande bevis. Denna art af verksamhet tilltalar också hvarje känsligt sinne. En liflig växelverkan mellan den stora allmänheten och anstalter af dylikt slag är också ett nödvändigt livsvillkor för framgångsrikt arbete på detta område.

Men icke alla arbetsfält på det humanitära området äro lika lätta att bearbeta, om de ock äro lika behjärtansvärda.

Hit är att hänföra räddningsarbetet bland den klass af olyckliga kvinnor, hvilka genom sina konflikter med den kristliga moralen *själfva* förverkat sin rätt till samhällets aktning. Att bibringa dessa vilseförda sant kristliga begrepp och på grundvalen af religionens bud söka omdana dem till dugliga samhällsmedlemmar är i korthet hufvuddragen af detta arbetes innebörd.

Det är åt detta svåra värf, som fröken *Amelie Unger*, hvars lifsgärning vi här vilja teckna, ägnat sin verksamhet.

Fröken Unger föddes i Göteborg den 17 januari 1849. Föräldrarna voro grosshandlaren Hans Unger och Henri-

etta Lübeck. Vid fem års ålder flyttade hon med föräldrarna till Stockholm, där hon först erhöll undervisning i privatskola, därefter i hemmet af lärarinna, som hon sedan 1861 åtföljde till Paris, där ett läsår tillbragtes i pension Mongin.

Vid återkomsten delades tiden mellan en privatskola och Ivar Hallströms musikinstitut.

Hennes egentliga önskningsmål var att få genomgå Musikaliska akademien, men föräldrarna bestämde Kongl. Högre Lärarinneseminarieret. Hösten 1865 tog hon vid 16 års ålder inträdesexamen vid detta läroverk och på våren 1868 afgangsexamen. Tillträdde samma år en plats som lärarinna hos en familj på landet i närheten af Falun, som hon innehade i sex år, hvarefter hon antog en erbjuden plats som föreståndarinna för Elementarskolan för flickor i Sundsvall. Här verkade hon i nio år. Under den tid hon hade öfrigt från skolarbetet deltog hon i sällskapslifvets förströelser, men fann så småningom, att detta i längden ej tillfredsställde hennes inre behof. Allt ifrån konfirmationsåldern djupt fattad af religionens sanningar och däruti ytterligare stärkt genom professor Norrbys grundliga och allvarliga kristendomsundervisning å seminariet, stod hon nu inför en vändpunkt i sitt lif, som gjorde, att hon, manad af hjärtats oafvisliga behof, bröt med världen för att hädanefter, försakande sig själf, lefva ett lif efter frälsarens föredöme.

En brud i guld och pärlor lik,
Nu skimrar hvarje skog och lund.

Som lifvets afton stämmingsrik
Är sommarns ljufva afskedsstund.

Lotten v. Kræmer.

Att öppet framträda med denna bekän- nelse aflopp ingalunda utan allvarlig inre kamp; dock stärktes hon ytterligare i denna öfvertygelse efter en genomgången sjukdom och fadrens inträffade död (1882). Hon drog sig därefter helt och hållet från säll- skapslifvet, ägnade sig med dess större nit och intresse åt den henne kär vordna sys- selsättningen i skolan. Emellertid inträffade förhållanden, för hvilka här vore för vid- lyftigt att redogöra, som gifvo henne an- ledning att se sig om efter annan verk- ningskrets.

En plats var vid denna tid ledig i *Rude- beckska skolan* i Göteborg, hvilken hon sökte och genast erhöi. Af styrelsen vid läro- verket i Sundsvall uppmanad att kvarstanna, vidblef hon dock sitt en gång fattade be- slut och afflyttade till Göteborg år 1883. Fyra år innehade hon sin anställning som lärarinna i Rudebeckska skolan. Under dessa år, nästan lefvande för sig själf, för- bereddes hon genom en sträng, men nyttig inre fostran till det svåra kall, i hvilket hon snart skulle inträda.

Såsom föreståndarinna för det på hösten 1883 öppnade *Arbetshemmet Waterloo* var anställd fröken Nadeschda Silfversparre, en vän och läskamrat till fröken Unger. Det var ju också gifvet, att de båda vännerna, främlingar som de voro på orten, skulle varmt sluta sig till hvarandra. Umgänget dem emellan blef synnerligen lifligt och ge- nom upprepade besök på Waterloo var snart intresset för hemmets verksamhet väckt. Slutligen en dag, under åhörandet af en predikan öfver texten om synderskan i fa- riséen Simons hus, erfor hon en bestämd maning att hädanefter helt och hållet ägna sitt lif åt unga, vilseförda kvinnors rädd- ning och upprättelse.

Våren 1887 lämnade hon sin plats som lärarinna, i akt och mening att till hösten öppna ett litet »*upptagelsehem*», där unga kvinnor, som det önskade, först kunde upp- tagas och prövas, innan de öfvergingo till det egentliga hemmet vid Waterloo. Men — huru beaktansvärd denna idé än var — strandade den därpå, att hyresvärden i sista stund nekade att lämna den redan hyrda lägenheten för det ifrågavarande ändamålet.

I september samma år afled fröken Silf- versparre efter endast några få dagars sjuk- dom. Hemmet stod då utan ledning. Under sådana förhållanden ansåg sig gifvetvis fröken Unger pliktig att, ehuru hon själf ej ansåg sig värfvet vuxen, erbjuda sin tjänst, tills platsen i behörig ordning kunde tillsät- tas. Trots styrelsens efterforskningar ända till april månad följande år stod ingen lämp- lig person att finna. Det syntes sålunda, som om fröken Unger varit predestinerad för ifrågavarande plats. Själf säger hon härom: »Kunde det väl vara en möjlighet, att lotten fallit på mig själf, att just jag vore utkorad till detta hems moder? Mer och mer trängde sig den tanken på mig. Ja, hade jag icke redan tagit fäste och börjat växa in i detta mångskiftande arbetes delar? Och främst af allt, huru hade icke Gud under det gångna halfåret visat, att hans kraft varit mäktig i min svaghet och oförmåga!»

Allt tvifvel vek — hon åtog sig den er- bjudna platsen. Efter ett par års förlopp besökte hon dels Magdalenahemmet i Kö- penhamn, dels fröken Booströms hem i Up- sala, allt i ändamål att söka utvidga sin erfarenhet.

Detta är i korthet de yttre konturerna af fröken Ungers växlingsrika och om lifliga inre strider vittnande lif.

Af det föregående framgår alltså, att hon på grund af sin sorgfälliga, intellektuella uppfostran äger alla den bildade kvinnans förutsättningar för den uppgift hon valt och för hvilken hon nu i elfva år arbetat med ett intresse, som i värme och hänförelse söker sin like. Ty här om någonsin, när det gäller att verka bland samhällets lägre lager, är det *personligheten* i förening med en brinnande gudsfruktan och en *fast tro* på ett framgångsrikt arbete, som skall göra sig gällande. Vi tro också, att det är just dessa egenskaper, som göra fröken Unger särskildt lämplig för ifrågavarande kall.

Då hemmets bestämmelse är att mottaga *alla*, som frivilligt söka hemmets skydd — huru djupt fallna de än må vara — så inses, hvilka svårigheter af mångfaldig art, som vidlåda detta arbete. Många, utgångna som de äro från dåliga hem, komma efter utståndet straff direkt från fängelset och hafva aldrig varit vanda vid ett ordnadt arbete; dessa äro svårast att handleda. Andra åter, hos hvilka goda intryck ännu slumra på djupet, och som af en eller annan orsak — anledningen kan hafva varit ringa — kommit att glida ut på det sluttande planet, äro naturligtvis mera mottagliga för bättre inflytelser. Att rätt handleda dessa beklagansvärda individer, med mer eller mindre dåliga instinkter, fordras, förutom naturlig begåfning, ett tåligt, kärleksrikt sinnelag och framför allt ett lifskraftigt mod, som ej ryggat tillbaka, äfven om arbetet ej alltid krönes med den framgång, man haft rätt att hoppas.

Af personer, som blott äga en ytlig be- kantenskap med hemmets verksamhet och det höga mål, för hvilket det sträfvar, hör man ofta framkastas tvifvel om den verkliga nyttan af ett dylikt hem, ty, säges det, de återgå ju i alla fall till sitt forna lif. Denna uppfattning är långt ifrån riktig och från rent kristlig synpunkt fördömlig, ty vi böra ju glädjas, äfven om ett *fåtal* räddas! Huru mycket mer då, när vi ur hemmets matri- kel inhämta, att de åt samhället räddade utgöra det *största* antalet. Af under tioårs- perioden okt. 1887—okt. 1897 intagna 105 kvinnor hafva 78 öfvergått till hederligt förvärf (bland dessa: 35 som tjänarinnor, 20 ingått äktenskap, öfriga anstälts i di- verse yrken); 27 hafva återgått till sitt forna lif.

Denna lilla statistik bör mer än många ord tala till hemmets fördel och ådagalägger tydligen hemmets välsignelserika verksam- het.

Den lifsgärning vi här velat göra bekant för en större krets, erbjuder mycket af djupare intresse, väl värdt att närmare be- grunda. Den berör en samhällsfråga, som för ingen tänkande människa bör vara obe-

kant. Framför allt leder den tanken hän på ett af det kristliga lifvets mest beak- tansvärda bud, som afser, att vi med öfver- seende och kärlek böra hjälpa våra vilse- förda medmänniskor och ej anse hoppet om räddning genast vara ute. Men huru ofta felas ej häremot! Samhället själf är ej hel- ler utan skuld härutinnan. Det göres för litet i denna riktning. Det kan därför vara lärorikt nog för de tviflande och ljum- ma att för en stund dröja vid de ljuspunk- ter detta arbete erbjuder. Vi hänvisa ännu en gång till hemmets talande statistik. Vi tro sedan att de gärna böja sig för den modiga kvinna, som gjort räddningsarbetet bland de vilseförda till sitt lifts uppgift.

Till sist några ord om hemmets förhisto- ria och dess förvaltning i praktiskt hänseende.

År 1875 öppnades, på initiativ af några varmhjärtade människovänner, ett *hem* för sådana vilseförda kvinnor, som önskade er- hålla ett skydd under kampen för sin upp- rättelse. Det låg först i själfva staden Gö- teborg, men flyttades år 1883 till Waterloo, ett vackert beläget ställe, en halftimmes väg från staden. Hemmet är praktiskt an- lagdt och söker genom alla i ett ordnadt hushåll förekommande sysselsättningar ut- bilda sina skyddslingar till dugliga tjäna- rinnor. I allmänhet kvarstanna de i hem- met två till tre år. Efter denna tid möter sällan svårighet att på hemmets rekomen- dation skaffa dem lämpliga platser.

Hemmets ekonomi är för närvarande mycket bekymmersam. Styrelsens ifriga be- mödanden att i alla afseenden sörja för hemmets utveckling står öfver allt beröm, oaktadt den från allmänhetens sida ej rönt den uppmuntran och det understöd, som hemmet i så rikt mått förtjänar.

Tyvärre äro hemmets byggnader förfallna och fordra en grundlig restaurering; utrym- met är också alldeles för begränsadt i för- hållande till det mottagna antalet skydds- lingar. Ur social synpunkt vore det djupt att beklaga, om detta hem af brist på me- del och utrymme skulle behöfva tillsluta sina portar för någon, som där söker hägn. Hemmet förtjänar i sanning att räckas en hjälpsam hand. Säkert är, att den, som gör det, skall följas af mängas välsignelser. I allt fall har genom dess stiftande ett af de vackraste bladen skrivits i *människokär- lekens historia*.

Quidam.

Visa.

*Fast sommaren är gången,
och rosorna förbi,
du lefva skall i sången —
och aldrig skiljas vi.*

*När höstens stjärnor brinna,
jag väljer en till vän*

*och skall så återfinna
din ljufva blick i den.*

*Och komma mörka dagar
och kommer frost också —
jag minns de gröna hagar,
när himmelen var blå.*

*Jag minns de ljusa nätter
och trastens melodi
och kära små buketter
med skär linnéa i.*

*Emellan mörka stammar
jag än i hvitt dig ser,
och österns sky, som flammor,
sin glöd åt kinden ger.*

*Och junisolen trollar
en krona i ditt hår,
med gyllne liljor fallar
din klädning, där du går.*

*En sagodrottning vorden
blef kyssens rike ditt,
men jag fann löseorden —
och nu är riket mitt.*

*Fast sommaren är gången
och rosorna förbi,
du lefva skall i sången
och aldrig skiljas vi.*

Daniel Fallström.

Öfveransträngning.

Vår tid utgör ju frågan om öfveransträngning så ofta ämnet för våra samtal, dryftas i våra tidningar, och otaliga förslag framkomma till dess bekämpande. Ja, det är förvisso en sorglig sanning, att öfveransträngning ofta nog förekommer i våra skolor, vid våra fabriker och verkstäder, inom affärlifvet, bland husfäder och husmödrar. Låtom oss, min kära läsarinna, en liten stund stanna vid det sistnämnda slaget af öfveransträngning — husmödrarnas — vår egen öfveransträngning.

»Ack,» säger du, »för husmodern kan då minst af alla någon lag i detta hänseende sättas, hon, som måste vara förberedd på att »det oförtänkta alltid sker», och hvars otaliga små och stora bestyr sällan kunna preciseras af någon klocka. För skolorna, fabriker, verkstäderna och kontoren kunna ju möjligen vissa regler ställas för att mildra detta onda, men för en husmoder är dylikt helt enkelt omöjligt.» — Ja, du har fullkomligt rätt! För

den stackars moder, som kanske natten i ända gått fram och åter med sitt sjuka, skrikande barn på armen och från det dagen gryr och tills det skymmer sitter vid sitt trägna arbete, för att förtjäna en ringa och nödvändig penning, för henne vore det en bitter ironi att stifta lagar för att motarbeta hennes öfveransträngning, för henne är den af oss lyckligare lottade systrar medförda stärkande födan, medicinen för hennes sjuka barn och dylikt, af större gagn. — Men öfveransträngning förekommer inom alla samhällsklasser. Med större häfvor följa större förpliktelser! Ja, visserligen, — men likväl...

Låtom oss t. ex. taga ett par dagar ur ett öfveransträngt lif! — Ty öfveransträngd är hon förvisso, den lilla vackra fru X, därom skvallrar den bleka kinden, den blå ringen under ögat och den förströdda blicken. Alltså börja vi! Klockan är 7. Mannen stiger upp, gör toalett och går till sitt arbete. Fruen ämnar äfven stiga upp nu, men känner sig så trött, de voro på operan i går afton och superade sedan ute med ett par bekanta, hvilket drog ut på tiden. Hon blundar, som hon tycker, några ögonblick och spritter så upp, klockan är half 9. Missnöjd med sig själf stiger hon upp, klär sig brådslande, ropar på husjungfrun att kläda den 4-åriga Anna, frukosterar så med sin man och öfvertänker några ögonblick dagens många bestyr.

Först måste hon damma salongen, hvars hundratals små och stora dyrbara prydnadsföremål hon ej vågar släppa i sin ovana husjungfrus hand. Och detta med rätta! Och så börjar hon damma och putsa i alla hörn, statyer, statyetter, den stora öfverfyllda ateniennen, de otaliga småsakerna på skrifbordet, taflor, lampetter m. m. Klockan slår! Redan 11! Och klockan 12 är hon bjuden på stort kafferep till kamrerskan V., som bor i andra ändan af staden. Hon kan icke uteblifva, då hon är bjuden långt förut, utan lämnar sitt halffärdiga arbete för att göra stor toalett. Vore blott icke den långsamma frisyren! Ändtligen några minuter före 12 är hon färdig och skyndar till kamrer V:s — två koppar starkt kaffe med en hel hop söta och feta bakelser, vin, konfekt, marmelad, — skvaller! —

Låtom oss ett ögonblick lyssna till deras konversation! — »Jag har så förfärligt brådtom,» säger värdinnan, »jag vill ovillkorligt ha den broderade möbelen till mitt rum färdig till julen. Men då får jag också arbeta som en slaf på hvarje ledig stund. Det ginge väl an, om man ej hade så mycket annat, men i morgon förmiddag måste jag gå och tacka för sist till kapten L:s; det är öfver 8 dagar sedan deras bal. Och i öfvermorgon måste vi besvara löjtnant G:s visit. Jag är just nyfiken att få se deras väning, den skall vara så charmant.»

»Ja,» säger vänninnan, »jag håller på med mina gardiner i filet-guipure till salongen. Våra nya släktingar komma till oss i jul, och jag måste ovillkorligen ha dem färdiga till dess, men jag känner mig redan alldeles uttröttad och utarbetad, det kostar så på ögonen under dessa mörka dagar. Köpa nya, när jag har dessa i verket, vill jag ej, och — snyggt måste man väl ha.»

»Apropos arbete,» säger en tredje, »så träffade jag fru Karin härom dagen. Hon bad mig fråga eder samtliga, om ni en

af dagarne ville ta med edra småtingar och komma hem till henne mellan kl. 4 och 7. Hvar och en skulle medföra en korg gamla leksaker, aflagda dockor och lappar af alla slag. Vi skulle sedan sy och putsa upp leksakerna och så skänka dem till ett sjukhem för fattiga barn. Karin skulle själf förestå limpinnan och symaskinen.» — Den snälla fru Karin! Om man bara hade tid, men — —! Att man skall vara så jäktad! — Hur kan hon hinna med allt?

Vi flytta oss till ett annat hörn: »Har du hört att härads höfding B:s förlofning är uppslagen och af hvilka skäl sedan! Det säges nämligen —» och så följer ett hviskande samtal. »Vet du af att gumman C. ligger för döden? Jag skulle ha varit där med litet smått till henne, stackars gumma, men jag får ju aldrig tid.» Nog!

Och så hem halfspringande, på det att mannen ej skall få vänta allt för länge. Han går oroligt fram och åter, men säger ingenting. Så till bords! Att efter förmiddagens orgie kunna förtära någon mat är naturligtvis omöjligt. Efter middagen fortsätter hon jäktande det afbrutna salongsdammandet — ett par familjer äro bjudna till dem på aftonen — ordnar hvarjehanda och är nätt och jämt färdig, när de främmande anlända. Klockan 1 till sängs!

Nästa morgon är hon åter olustig. Förmiddagen åtgår att ordna öfverallt efter gårdagens festlighet.

Fram på middagen kommer hon ihåg, att det fattas flera sorters silke till den hvilstolslängd, hon broderar åt sin man till julklapp. Det måste hon nödvändigt ha, medan det korta dagsljuset varar. — Ett ögonblick funderar hon på att blott kasta öfver sig sin stora supékappa och gå ned till närmaste tapisserihandel, men solen skiner ju så klart, hon kunde möta någon bekant, som skulle undra öfver hennes vårdslösa toalett. Hon ikläder sig därför sin promenaddräkt, krusar håret och så i väg. På gatan möter hon en väninna. Hälsningar! — »Du måste gå med in till Hellbacher ett ögonblick, jag bjuder på kaffe och en varm smörbakelse, så få vi prata litet om kafferepet hos V:s. Inga men!» — Sedan hem i sista ögonblicket. — Vid middagsbordet samma resultat som i går! —

Efter middagen säger hennes man vänligt: »I eftermiddag skall du, medan jag är borta, först taga dig en riktig middagslur och sedan ett uppfriskande bad samt sköta om dig väl, så att du ej ser så blek och skral ut i morgon på D:s stora supé.» Hon ler matt och litet öfverlägset, liksom ville hon säga: »De männen, de tro då aldrig att man har något att göra!» — Knappast är han utgången, förr än hon tar fram det stora broderiet. Det är charmant! Men hon hade ej trott, att det var så mycket arbete därpå... Hon arbetar rastlöst, fast hufvudet värker, och tillsäger jungfrun att roa den lilla, efter modern gråtande Anna i barnkammaren. — Om nu bara hennes herre och man ville vara litet mera akt-sam! Men med hans något vårdslösa vanor och omåttliga cigarr-rökning kommer broderiet väl ej att vara snyggt i 14 dagar. Stor skada på allt detta arbete, men hvad skall man göra därvid! — Hon ler litet, då hon tänker på fru Karin, som äfven håller på med en hvilstols- eller gungstols-

längd åt sin man; hon hade den ju med sig i går afton. Där satt den snälla, präktiga frun och — krokade längd efter längd af vackert ullgarn liksom på lek, under det hon gladt och underhållande pratade om mångahanda. Präktig är hon, men litet egendomlig! Tillfrågad om sina tilltänkta julklappar för öfrigt, svarade hon, att hon just nu slutat ett dussin strumpor på lediga stunder, 3 par hvar åt sina 4 pojkar, samt ett halft dussin skjortor åt sin man. —

Ack ja, dessa tröttsamma julklappar! Detta broderi är ännu ej halffärdigt, och så måste hon bestämdt brodera en klädning åt lilla Anna, lika med den Gerda W. hade härom dagen, den skulle kläda hennes lilla älskling så väl. Och så behöfde hennes man en matta till soffhörnet, i hvardagslag kallad »sparklapp». Åter flyga hennes tankar till fru Karins hem och den lilla prydliga vaxduken i soffhörnet — Karins man nyttjar till följd af sina ömma fötter så litet som möjligt galoscher. — Men nej! Något i »stil» med hvilstolslängden bör det vara, fast kanske icke fullt så mycket arbete på... I detsamma slår klockan 12, och välkända steg höras i tamburen. Hastigt kastar hon undan sitt arbete och står gäspande och huttrande framför honom. »Är du uppe ännu?» säger han missnöjd. »Hurudan skall du nu se ut i morgon?» — — — — —

Och så blir det vår och sol och sommar-dag! För såväl mannen, läkaren som vännerna står det klart, att fru X. — nu ännu mera blek och nervös än förut — måste ut och stärka sig, — till en badort, — till kusten — till Marstrand. Nu börjar en ansträngande tid. Fru X rustar sig till badresan, syr och knogar af alla krafter, broderar »besparingar» i olika mönster till ett dussin linnen, hon är så ekonomisk, den lilla frun, »det blir så dyrt att låta brodera dem borta», och att vara dem förutan, broderierna nämligen, kan ju ej komma i fråga. Så måste lilla Anna ha några hvita broderade klädningar, man kan ju ej få tvättadt därnere så ofta, m. m., m. m. Och fara värdt är, att hela hennes vistelse därnere åtgår att efter dessa sista ansträngningar åter sätta henne i hennes »normala» vintertillstånd, om hon ens, stackars liten, kan få så pass ro för soaréer, bazarer m. m.

Dagen innan hon reser träffar hon fru Karin på gatan. De skulle äfven som vanligt hela familjen ned till kusten under mannens semester-månad. Besynnerligt ändå, att fastän de nu i fyra års tid hvar sommar bott i en och samma stuga ute på ett fiskläge, endast en half mil från Marstrand, ingen af deras talrika bekanta, som om somrarna besökt denna badort, någonsin sett dem där, eller vet hvar den där stugan är belägen. — — — — —

Återigen känner jag med mig, att jag allt för länge pröfvat ditt tålmod, kära läsarinna! — Och hvad är då meningen med denna långa epistel? Jag har velat påpeka ett slags onödig, ja, jag tvekar ej att utsäga ordet — — skamlig öfveranstängning. Jag talar ej till de tusende, som af ekonomiska skäl, i sina stora häll, med sina inackorderingar, med sina många barns läsläsning etc., ovillkorligen nödgas öfveranstänga sig, jag talar till fru X:s stora klass, till de kvinnor, som till största delen frekventera våra moderna badorter, kvinnor, som skulle kunna göra

lifvet så mycket rikare, både för sig själfva, sina närmaste och sin omgivning i allmänhet. — — — — — Icke fördömer jag de dyrbara gardinerna, de utsökta broderierna m. m., blott de icke inkräkta på en dyrbar tid, en tid för ro och vederkvickelse, en tid för solig och kärleksfull sammanvaro med make, barn och medmänniskor. Men hvad jag absolut fördömer, det är de kropps- och själsfördärfvande kafferepen. Och, kära läsarinna, i förtroende sagdt, vet jag mycket väl, att fru Karin härom året antog den lilla lågt aflönade platsen på byrån, icke allenast för att kunna lämna sin man ett välkommet bidrag till deras 4 gossars uppfostran, utan ock för att komma ifrån dessa smaklösa tillställningar. »Jag har», brukade hon säga, »så *nog* af de middagar och supéer, jag för min mans skull ej vill undandraga mig, att jag mer än väl för min egen skull behöfver det medvetandet, att jag åtminstone använder mina förmiddagar till nyttigt arbete i ro och stillhet.»

Och nu, kära läsarinna, skulle jag vilja sluta med den från hjärtat gående uppmaningen: bort med de fördärfviga förmiddagsbjudningarna, som hindra oss att blifva friska, hurtiga och dugliga husmödrar; bort med all den lyx och flärd, som hindrar oss att vara rätt-tänkande, ädelt kännande, älskande, lyckliga och lyckliggörande människor! N—a.

Ur en furstinnas barndomslif.

Len kall decemberdag vintern 1870 vandrade på Storgatan i Jönköping en liten flicka omkring 12 år. Snön yrde i täta flingor omkring henne, men hon gaf ej akt därpå, utan påskyndade sina steg med allt raskare fart, under det de klara, stora blå ögonen spejade framåt gatan på ett sätt, som synbart tillkännagaf, att hon väntade någon. Allt tätare och tätare föllo flingorna,

och allt fortare hastade hon framåt. I närheten af kyrkan i östra delen af staden stannade hon och såg sig forskande omkring. I samma ögonblick syntes ett par andra småflickor af ungefär samma ålder komma trippande från öster, och glada röster ropade: »Du har väl ej väntat länge på oss, Ebba?» »Nej,» svarade vår första bekantskap, den lilla snöhöljda flickan med de stora blå ögonen, »jag kom just nu, men vi måste skynda oss för att hinna hjälpa de små, innan min lärarinna kommer och hämtar mig.»

Under liflig munterhet veko de nu af in i en liten gränd och gingo in på en bakgård. Här stannade de framför en liten trappa, som betänkligt lutade åt vänster, och hvars första trappsteg utgjordes af en söndrig träplanka. På denna satt en liten trasig pojke och smekte en stor svart och hvit katt. Vid åsynen af flickorna stack han tummen i mun, steg upp utan att hälsa och skyndade uppför den sneda trappan in i ett rum, hvars dörr han hastigt tillslöt. Flickorna hade förgäves ropat på honom, han var inom ett ögonblick ur hörhäll. De gingo nu samma väg som han och inkommo i ett rum med det torftigaste utseende. En liten trasig flicka, omkring två år, satt på golvet och försökte med all fit förvärta ett hål på strumpan och skrattade af stor belåtenhet, då det lyckades så väl, att de små tårna kunde krypa ur sitt fängsel. Den lille gossen, hvars bekantskap vi gjort därute på gården, satt förskansad bakom en stol, alltjämt sugande på sin tumme, och kastade då och då en förstulen, skygg blick på de nykomna gästerna, hvilka fina, pälsbrämde vinterdräkter bildade en stor kontrast till rummets invånare. »Hvar har ni er mamma i dag?» frågade Rosa, i det hon vände sig till det äldsta barnet, en sexårig flicka, som sysslolös rörde med eldtängen i några halft förkollnade glöd i spiseln. »Hon har varit borta hela dagen och bykt,» svarade flickan utan att se upp. Då den lilla tvååringen så där blef påmint om moderns frånvaro, började hon gråta.

Ebba hade emellertid aflagt sin kapp och tog nu upp den lilla flickan från golvet. Det dröjde ej länge, innan de voro de bästa vännerna, och efter litet parlamentering och några karameller hade de andra barnen också sällat sig till dem, och nu blef en liflig öfverläggning mellan de tre vännerna, Ebba, Emma och Rosa, huru de skulle få rummet och barnen snygga. Arbetet fördelades sålunda: Emma skulle sopa rummet och Ebba och Rosa åtaga sig barnens tvättning och kamning. Sagdt och gjordt, det blef ett fejande på alla håll, och barnen skrattade och ville hjälpa till, synnerligen med att tvätta hvarandra, hvilket dock ej aflopp till ömsesidig belåtenhet.

Timmen gick fort, och då lärarinnan kom för att hämta sin elev, fann hon alla barnen i lifligt samspråk om den stundande julen och allt härligt den skulle medföra. Barnen voro nämligen på själfva julafton inbjudna till Ebbas hem, där en ståtlig julgran särskildt kläddes för de tre vännernas många skyddslingar. Dessa hade bildat en syförening, som de benämnde E. L. G. (en liten gåfva) och hvars medlemmar endast bestodo af de tre flickorna. De kommo tillsammans hvarje lördags e. m. och lämnade en afgift af 6 öre hvardera, som användes tillika med deras sparpengar

och en och annan tillfällig gåfva till inköp af materialer till de barnkläder, som de förfärdigade och som vid julen utdelades åt barnen. Den stora välgörenhet, som i det tysta utöfvades i Ebbas hem, lärde henne tidigt att tänka på de mindre väl lottade; så t. ex. sändes hon och hennes ett par år äldre bror på föräldrarnes gemensamma födelsedag med slutna penningförsändelser till fattiga, ensamma och glömda kvinnor, som en gång sett lyckligare dagar. Det var rörande att se dessa barn, hur de letade sig fram i stadens utkanter till adressaterna, lämnade brefven utan att vänta på ett tack eller uppgifva hvem den ädelmodige gifvaren var. Många välsignelser nedkallades helt visst öfver den okände välgöraren, välsignelser, som omsväfvat de unga och beredt dem mycken jordisk lycka.

Ännu ett utmärkande drag i Ebbas karaktär var en medfödd enkelhet; belyningsvis må här anföras ett yttrande af henne som barn, hvilket var mycket karaktäristiskt: »När jag blir stor, vill jag aldrig vara fin och gå på visiter, som stora människor göra.» Om hon tyckte att något i hennes dräkt väckte uppmärksamhet, var det blott med svårighet hon kunde förmås att bära den.

Så fortgingo några år under aldrig minskadt intresse för nödens barn, och Ebba var ej längre en liten flicka; men de fattiga barnen hade hon ej vuxit ifrån, och de å sin sida hade ej heller glömt henne, och så hände det mer än en gång, att då hennes skyddslingar kommo upp och bådo att få tala med »fröken», de vid hennes åsyn glömde bort alla de vackra ord mödrarna lärt dem använda, då de begärde »frökens» hjälp, och helt enkelt frågade om »Ebba» hade det eller det klädesplagget att gifva dem. Och »fröken» upptog det ej illa, hon log så hjärtegodt, och den önskade hjälpen uteblef ej; sällan eller aldrig gick någon från det hemmet tomhändig.

Men en dag gjorde sorgen sitt inträde i det lyckliga hemmet. Ebbas far, den vördade och af alla högt aktade öfversten, dog och hon lämnade samhället, kom ut i stora världen, kom högt, kom ända till konungaborgen, och vid hennes åsyn hände det konungasonen detsamma som de små barnen i Jönköping: han glömde det afstånd som skilde dem, glömde frökentiteln och såg blott den väna Ebba, för hvilken fot han lade sin furstekrona, och för hvars ägande han afsade sig rättigheterna till en konungakrona. Ännu som furstinna fortsätter hon med vidgad blick och i större utsträckning den kärleksverksamhet, som utmärkte hennes barndom.

Bilden härofvän återger hennes drag vid fjorton år.

Gudrun.

Hushållning i Japan.

Af Johanne Münter.

Bemyndigad öfversättning för Idun.

(Forts. o. slut.)

En betto är klädd i mycket tätt åtsittande, tricotliknande mörkblå byxor, en lös blus med vida ärmar och en stor hvit hatt i form af en upp- och nedvänd skål. Jag har aldrig sett något mera elegant, lätt och smidigt än två sådana figurer på en vagn. Den ene kör hästarna,

den andre står bakpå och måste oupphörligt springa ned, dels för att skaffa plats, om där är folksamling, och dels för att stöda vagnsstängens, om det går utför en backe och vagnen saknar broms. Han är i en aldeles otrolig aktivitet. Då man åker ut och kommer hem, ställa alla barnen i den lilla kolonien upp sig för att beskåda härligheten. De äro alltför väl uppfostrade för att säga ett enda ord och taga sig synnerligen väl ut i sina brokiga dräkter. Hela gårdsplanen är inhägnad af blomsterrabatter, på hvilka azaleor och kameliabuskar utbreda sina glänsande blad. Japaneserna kunna icke fördraga åsynen af blommande kamelior, ty de finna det riktigt ohyggligt, att kronbladen icke falla utaf ett i sender, utan att hela blomman faller utaf på en gång. Det framkallar för deras fantasi tanken på — afhuggna hufvud. De blomma i februari och mars, och kunna ofta om morgnarna vara klädda i lätt snödräkt, utan att det genererar dem det minsta; man blåser utaf dem snön, och blomman är lika strålande, ung och oberörd. Vi européer betrakta dem ju också med stor beundran, trots deras dåliga anseende i Japan. Vår stolthet äro två syrenträd, som vi med stort besvär hafva förskaffat oss från Vancouver; om de kunna aklimatiseras är en annan fråga.

Det är med växter som med människor; alla kunna icke tåla att ryckas upp ur hemmets jord, alla kunna icke slå rot i främmande jordmån!

Vår grannes trädgård ligger jämsides med vår backe, och ett johannisbrödträd samt ett fikonträd sträcka sig högt upp. I skymningen upptäcker jag kocken i dessa träd. Ganska riktigt; nästa dag stodo dessa frukter som dessert på bordet, men figurerade då också i räkenskaper. Denne kock är en mycket uppfinningsrik herre, i synnerhet när det gäller att fylla pungen. Han förmår intet!

Till inventariet i vårt hus hör också några hundar, däribland en äkta kinesisk »Chin chin»-hund. Denna race har fått sitt namn efter en märkvärdig rörelse de göra med frambenen, som de med en bönfällande svängning upp och ned sträcka upp mot sin herre, under det de sitta på bakbenen. Denna rörelse kallas »Chin-chin». Huru kunde jag väl neka dig den skorpora du så oständigt bad om, min lille Chang? — Chang skulle hålla sträng diet och fick stött svafvel på all sin mat. Detta tyckte lille Chang icke om och gick därför in i grannens kök och undersökte affallsbaljan samt kom hem med smutsig nos och smutsiga tassar. Till straff blef han då af sin ägarinna, i ett mycket kort snöre, fastbunden på verandan, där han flere timmar måste sota för sitt lättsinne. Hvar gång jag gick förbi, gjorde han »chin-chin» outtröttligt, öfvertygande, bönfällande, för att jag skulle lösa honom. Hvad det var svårt att säga nej och förklara, att jag saknade äganderätt!

Två af våra hundar voro som små valpar uppfiskade under en dränkningsprocess. Rännstena, eller snarare dikena längs Tokios gator, äro mycket breda och försedda med en flat stenbotten, öfver hvilken en klar vattenmassa vanligen störtar fram, som aflopp från höjderna i det så vattenrika Japan. Detta tycka japaneserna vara ett bekvämt medel att befria sig från öfverflödiga hundvalpar; de kasta dem i rännstenen, utan att bekymra sig om deras vidare öden. Men hur är det möjligt att låta bli att hjälpa ett sådant litet väsen, när man ser det kämpa med de brusande vattenmassorna?

Utom dessa hundar hade vi en liten apa, som vi fått till skänks af en dam i Yokohama. Den satt i en bur i köket och gaf noga akt på de rätter, som sattes fram på bordet. Då den fick syn på en särskild älsklingsrätt, skakade den burens stänger, så det hördes öfver hela huset. Enär jag tviflade på att kocken gaf den ordentligt mat, gick jag hvar morgon ned till den med ett franskt bröd, hvars ena sida jag doppat i mitt té. Den grep försiktigt brödet på den torra sidan och sträckte den andra handen ut genom gallren för att fatta mitt finger och hjärtligt trycka det till tack. Den tyckte om ett glas sherry emellanåt och tömde glaset, som den själf höll, i det den plirade med det ena ögat till gifvaren. Den frös och fick då en liten lampa in till sig. Då höll den sina händer på något afstånd från glaset för att värma sig, skruvade veken upp och ned, som det bäst passade den, precis lika omtänksamt som en människa skulle gjort. Lampan fick icke osa. Det var en märkvärdig apa; men kocken tröttnade på att höra burens skaka och gaf apan gift; och då var det för sent att befria den ifrån hans obarmhärtighet.

Jag glömmar aldrig, då vi fingo apan. Den sattes upp på det låga stalltaket, mot hvilket ett

träd stödde sig, i hvilket den kunde gymnastisera efter behag. Mot taket var rest en stege, från hvars öfversta pinne »Monkey» tog sin öfverblick öfver gården. Och just här var det som Chang fick syn på denna besynnerliga företeelse. Han kunde tyvärr icke spatsera upp för stegen, utan så satte han sig nedanför den och gjorde »chin-chin» upp till apan för att bönfälla den om att för all del komma ned till honom. Detta räckte i fem timmar; Chang blef allt ifrigare, under det apan aldeles oberörd kastade nötskal i hufvudet på sin tillbedjare. Vi fruktade, att Changs upphetsade tillstånd skulle sluta med vansinne, och ryckte honom därför ifrån föremålet för hans monomani. Emellertid förvandlades Changs tillbedjan till aversion, så snart den första bekantskapen var gjord, och jag gjorde nu min första erfarenhet af att människan icke är den enda skapade varelse, som behöfver *afstånd* och *illusion* för att bibehålla sin beundran och kärlek. Chang kände sig icke ens tacksam, när apan uppträdde som välgörare och gick på jakt efter allt det småvildt, som krälade i Changs silkeslena päls. Han sprang allt hvad han kunde, under det apan förgäfvets försökte hålla fast honom. Hvad du var dum, lille Chang!

Af frukten i Japan äro de präktiga vindruvorna synnerligen utmärkta. Då man från järnvägen ser ut öfver landskapet, tror man sig se stora ångar, men nej, det är ju vindruvor, hvilkas löf ligga öfver ett nätverk af trä, under det stammen har sin rot djupt inunder. Resultatet af detta odlingssätt är aldeles utmärkt. Så finnas där små gröna vattenmeloner, som äro utomordentligt goda, och af hvilka man äter 1 å 2 på en gång, för att icke tala om apelsinerna. Där finnas också frukter, som vi icke känna till och som äro mycket omtyckta, dock mest af infödingarna. Det är märkvärdigt, hvad vanans inflytande gör sig gällande i allting, ty hela minnet om den hänryckning, man ända från barndomen har känt vid doften och smaken af ett äpple, ett päron eller en apelsin, lägger sig som en nimbus om den frukt, man just är i färd med att förtära. En frukt, som vi icke känna till, undersöka vi med misstroende; det ljusgröna, genomskinliga innanmätet inom mangoens hårda, bruna skal betrakta vi med motvilja och kunna ofta knappast förmå oss att smaka det.

Kalkkött och oxkött fås med lätthet i Japan. Det kostar ungefär 20 å 25 öre pr engelskt skålpund, som ju är något mindre än det svenska*.

En lamstek är däremot en stor raritet, som endast med svårighet förvärfvas från Kina. Det hårda, säffiknande, skarpa gräset i Japan kan nämligen icke förenas med dessa djurs konstitution.

Kycklingar och fasaner — i synnerhet de sista — bjuder man icke gärna sina gäster, då de äro ren hvardagsmat. Humrarna äro utan klor och räkorna precis som våra, men sedda genom ett tioudubbel förstörande glas; man äter högst en eller två. Och för resten finnas där massor af för oss okända, ätbara fiskar; äfvenledes massor af ostron, nästan ofattligt billiga; för omkring 20 öre får man ostron till 12 personer.

Japaneserna se med förundran på de europeiska djurätarna. Som bekant äro de själfva nöjda med ris och emellanåt litet fisk. I sin lust att imitera gjorde regeringen ett försök att införa europeisk kost; men detta försök strandade på den motvilja befolkningen kände häremot. De äro likväl icke ömsinta mot sina husdjur, dessa japaneser, de plocka fjädrarna af hönsen i lefvande lifvet (så kunna de växa ut igen till en annan gång); men att slå ihjäl, i synnerhet större djur, och äta dem, därtill kunna de icke förmå sig. Som representant för civilisationen känner man sig något skamsen och frågar sig själf, om icke japaneserna i detta följa en mera förfinad tankeriktning?

Vi höra, att det är marknadsfest i Genzaen. I en fart få vi yinrikishaer, och så går det i susande galopp ned för backarna, tills vi nära oss det kvarter, hvarest facklornas glänsande ljus visa oss de långa raderna med chrysanthemum (eller hvad annat årstiden kan bjuda på) och de många skådelystna ansiktena. Vi måste lämna yinrikishaerna och tränga oss därpå genom den tätt sammanpackade människomassan. Nu närma vi oss de utmärkt vackra chrysanthemum. Här se vi: »Den stjärnkla natten», — »Himlen i morgonrodnad», — »Nyfallen snö», — »Aftonsolens skugga», — »Bölja i mänsken», och hvad de allt heta, dessa underverk af chrysanthemum, som vi för några ören föra med oss i våra yin-

* Ett svenskt skålpund = ej fullt ett halft kilo.

rikishaer och som länge och väl skola pryda våra rum och verandor, till dess ett nytt matsuri åter lockar oss ut. Ty det är just då man ser folklivet i Tokio, och man kan omöjligt försumma ett dylikt matsuri. Man kan få köpa alla tänkbara djur i burar. Råttor eller möss, som springa upp för ständigt snurrande ljul, cikader, som man illistigt gömmer i sina goda vänners sofrum, där de om natten till den grad fylla hvarenda vrå i rummet med sitt gälla, genomträngande skrik, att man omöjligt kan finna den lilla utgångspunkten, som sålunda undgår ens hämd. Där finnas också roliga små djur af halm, som röra hufvud och svans efter samma balanssystem som våra dockor, hvilka öppna och tillsluta ögonen. Köp dem, de kosta endast några ören! Har du lust att åka i karusell? Var så god, här är en sådan; eller vill du på närmare håll se den tiger, hvilkens tjut kommer luften att darra? Gå då endast in i tältet där. Du kan få se allt hvad du önskar, och strålände ögon möter du öfverallt. Det är liksom om lifsglädjen böljade genom luften; ty hvem förstår väl så som en japanes, hvad det är »att lefva»?

När man nu till denna bild af främlingarnes lif i Tokio lägger den lätta, klara luften, som från oktober till april gör det största afstånd så genomskinligt, att man tycker sig kunna räkna bladen på de mest aflägsna träd, att man på sin morgonpromenad om vintern känner den tunna isskorpan på vattenpussarna brista under ens fötter, medan hvarje böjning af vägen, då man är uppe på höjderna, uppenbarar Fujiyamas kägelformade berg i sin snöklädda, solbelysta hvithet, förtonande sig i fjärran i hela sin storhet och regelbundna skönhet, då tror jag nog, att man skall kunna förstå den charme, som Japan utöfvar på sina främmande inbyggare, hvilka alla hafva så oändligt lätt att känna sig hemma där, och hvilka sedermera skola erinra sig lifvet där som ett upplefvadt — eller drömdt — äfventyr.

Stockholmska bostäder.

Några reflexioner i flyttningstiden.

För Idun af Bell.

Enligt löfte börjades i Idun här förliden en artikelserie af en »förstå-sig-påare» med våra bostäder till ämne. Dessa artiklar röra sig om bostadens och de särskilda rummens mest korrekta och stilfulla möblering. Om jag nu vågar mig tala om våra bostäder — i egentligare mening våra *bostadsförhållanden* — blir det således icke något inträngande på den »speciella» område, ty det är endast och allenast bostadens inredning jag vill hålla mig till. Det är en mångårigt hyst önskan att framlägga en del anmärkningar mot lägenheter och våningar till uthyrning, som nu omsättes i ord.

Byggnadsverksamheten i Stockholm förete för närvarande stor lifaktighet, hvadan ögonblicket må vara det lämpliga. I Iduns »frågeafdelning» brukar då och då synas en vädjan till »juristfru» eller annan »rättslärd person» att lämna upplysningar, och är det i hopp, att mina ord måtte komma under ögonen på någon arkitektfru eller annan i byggnadsritningar och inredning förfaren, som de framställas.

Under de många år jag haft lyckan räkna hemorts rätt i hufvudstaden har jag sett mig om i de bostäder, hvaribland det stora flertalet familjer har att söka ett hem, ej enbart tak öfver hufvudet, och därvid funnit huru mycket dessa större eller mindre våningar sakna i inredningen, oaktadt herrar husägares försäkringar om »nutidens alla bekvämligheter». Jag skyndar säga, att jag äger förstånd nog att inse, i hvilken mån de »lokale forhold» göra sig gällande vid uppgörandet och planen till ritning och

inredning af ett hus, liksom äfven, att de höga tomtpriserna tvinga byggherrarna göra snart sagdt hvarenda tum räntebringande. Uppställer jag detta tomtutrymme och penningefrågan såsom faktorer å ena sidan samt å den andra den hyrande allmänhetens klager öfver de höga hyror, lägenheterna betinga redan sådana de äro, och har jag samtidigt i minne denna samma hyrande allmänhets begränsade tillgångar, som göra låga hyror till en bjudande nödvändighet, då ser det mörkt ut att få till stånd en inredning, som mera än nu skulle inkräkta på utrymmet, törhända till och med minska rumantalet, utan att en hyrestegring på samma gång skulle bli följden. Huruvida de husägandes ränteanspråk äro alltför uppdrifna eller ej, saknar jag tillräckliga förutsättningar att kunna bedöma. För en del år sedan åhörde jag ett samtal rörande olika lands kapitalisters fordringar i detta hänseende, och därunder yttrades, att den höga procent Stockholms husägare den tiden uppgäfvo uppbära på nedlagdt kapital, skulle komma, som man säger, det »att vattnas i munnen» på utländske kapitalister. Möjligt är ju att våra klimatiska förhållanden också äro en faktor, som ej får utelämnas ur räkningen, att till följd af hårdare vintrar byggnadssättet hos oss fördyras, hvilket i sin mån återverkar på hyrorerna.

Ett »damernas pris» brukar utdelas vid kapplöpningar och idrottstävlingar, en sed från riddaretidens turneringar, då segraren mottog priset ur sin sköns hand. »Många bäckar små göra en stor å» är vår — associationens — tids lösen, följaktligen slå de sköna nu för tiden sig tillsamman om ett pris, i stället för att hvar för sig skänka lönen åt sin riddare. Ett damernas pris till praktisk nytta och hopkommet medels subskription vore något i stil med tidsandan — och det skulle då tillfalla den, som uppgjorde en god och tidsenlig plan till inredning af smärre våningar. Visserligen torde det vara »marmorpalatsens» invånarinnor, som bidraga till det vid atletiska öfningar utdelade priset, och marmorpalatsen, som äro uppförda för rikt folk och dessutom i nyutlagda stadsdelar med spatiösa tomter, ha intet gemensamt med denna lilla uppsats. Det är de enklare hyresgästernas talan den vill föra.

»En bostads blifvande trefnad beror i hög grad af dess väggfasta förutsättningar,» säger amanuensen Folcker i sin inledning till »Ett hems möblering», och häri ger honom hvarje husmor rätt och teorien sätter hon i praktik genom att oförtröttadt springa trappa upp och trappa ned, ur hus och i hus under en följd af dagar, måhända veckor, för att bland utbudna våningar finna en, som svarar mot hennes fordringar, hennes tillgångar och kraf på trefnad. Intet under att hon sträfvar för att nå sitt mål, hemmet är husmoderns rike och — makten är ljuf. Mestadels är hon en god och duglig regentinna, som efter bästa förmåga styr och ställer allt på bästa vis och så att hvar och en af dem, hon kallar de sina, rättvist tillgodoses.

Det påstås, att då fruvar se på rum, ägna de först sin uppmärksamhet åt herrum och barnkammare; finna de en våning, där dessa rum äro dem till nöjes, fästa de sig sedermera föga vid det öfriga. Är detta påstående med verkliga förhållandet öfverensstämmande, äro vi kanske själfva skul-

den till, att ännu ej allt är som det bör vara. Omsorgen om barnkammaren har burit frukt: detta rum är numera oftast luftigt, soligt och ej gränsande intill köket. Och man behöfver blott kasta en blick på den planritning till en modern stockholmsk våning, som var infikad i amanuensen Folckers första artikel, för att öfvertyga sig om att herrummet är utmärkt. Det har flere ingångar och garderober och är dessutom så rymligt man kan önska; ej endast »ett rum att sofva middag i», såsom det förr sades vara. Således ha fruarnas oro och anmärkningar vis å vis dessa rum ej varit förgäfvade, utan ländt till efterrettelse.

Om jag ej mycket misstager mig, föreskrifver sig nog ofvannämnda planritning från något af de fina, dyrbara husen; det är ej lika välbeställt i hus med lägre hyror. Min mening är ingalunda, att alla hus borde ha förstugor med marmorväggar, marmortrappor med mässings- eller konstrik smidda järnbalustrader, eller i rummen marmorspislar, kostsamma kakelugnar, parkettgolf, boaserade väggar och annat dylikt, som numer står till buds för den, som har råd att ha allt därefter. Nej, hvad jag åstundar är först och främst, att fönstren i alla hus, våningar och lägenheter gjordes så, att en matmor, utan ångest för möjlig olyckshändelse, kan tillsäga om fönsterrengöring. Utåt sig öppnande fönster borde i lag förbjudas. Vore jag socialistledare, skulle jag sätta en sådan fordran på mitt program till skydd för arbetarklassens kvinnor, hvilka vedervåga lif och lem under nuvarande förhållanden. Och så ville jag, att hus med sådant läge, att solen skulle kunna komma in i rummen, i händelse ett utbygdt fönster förmedlade dess tillträde, så planlades, att ett dylikt fönster funnes i hvarje sol eljes saknande våning. Ett sätvt vore, då husens fasader vetta mot norr, om till denna sida förlades trappor, förstugor samt kök och rum i stället åt gårdssidan. Härigenom blefve rummen soliga. Under dygnets ljusa timmar vistas ej så många af familjens medlemmar i hemmet, att ej de, som stanna hemma, hade riktigt tillfälle studera gatulifvet från fönstren i det eller de rum, hvilka ligga mot gatan.

Man skall kanske invända, att utsikten åt gatan från de mot denna förlagda köken skulle hindrande verka på arbetets gång. De enligt byggnadsordningen sammanstötande gårdarne påträffas dock litet hvarstades, utan att vara bebyggda med höga gårdshus, och äro då att förlikna, uppifrån de omslutande husens fönster sedda, vid ett torg, och utsikten mot grannarnes gårdar kan visa sig lika frestande som någon mot en gata. För resten blefve faran därvidlag ej stor, så länge det lika samvetsgrant som tillförene fasthållas vid seden med ett bredt väggfast skåp under fönstren. För att lefva med i tilldragelserna på gården, måste tjänstflickan krypa upp på eller ligga på magen tvärs öfver den breda bordskifvan. Och har hon ej rum med fönster i yttervägg och skall sy, måste hon för erhållande af nödig dager å la skraddare taga plats på bordet.

Köksfönstret förtjänar onekligen sitt eget kapitel i fönsterfrågan. Nu är det illa ställt med det. I främsta rummet är det för stort och för tungt att i ofvan skildrade obekväma ställning öppna och stänga. För det andra borde det ej nå ända ned till

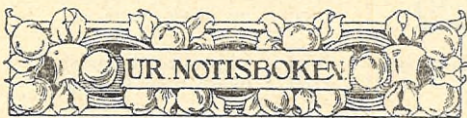
fönsterplattan. D. v. s. bågarna, som öppnas och stängas, borde, n. b. om de vore *inåt* gående — och det äro de väl under hela den tid dubbelfönstren äro i — mellan sig och bordets eller rättare fönsterfodrets skifva ha ett minst trettio centimeters mellanrum, tillräckligt att tillåta en kruka eller en skål stå där utan våda för kollision med fönsterbågens underkant.

Gårdsfasaden och dennas fönster blifva ju vida prydligare genom de s. k. hela rutorna, men i köken äro dessa opraktiska. Svårhandterliga bli de genom sin tyngd samt lätt spräckta och sönderslagna på grund häraf, och det under fönstret väggfasta skåpet är härtill orsaken. (Ett på väggen, t. ex. ofvan vedlåren anbragt skåp, hvilket endast nådde upp till den kring köket löpande kärllhyllan, skulle godt ersätta skåpet under fönstret. Ett mindre skåp för järnkokkärnen kunde ju göras, om man ändtligen vill ha ett väggfast bord med skåp under.) Den lämpligaste modellen för kökens fönsterbågar vore en ungefär sjuttio centimeter eller så hög båge, ämnad för det stundliga öppnandet i och för matosets bortförande, samt så lämpliga bågar öfver och under den ofvannämnda.

Hvad rummens inredning angår, så vore det bra om det iakttoges, att, där utrymmet är knappt, i stället för breda, stort svängrum fordrande dörrar, skjutdörrar insattes och att i öfrigt utrymmet ej så njuget tillmättes. Huru smakriktningen än må yttra sig hos de människor, hvilka successivt komma att bebo en våning, äro likväl det till sängkammare afsedda rummets möbler vanligtvis tämligen enahanda till mängd och storlek, ehvad de eljes kunna växla i dyrbarhet och andra afseenden. Följaktligen borde man kunna påräkna, att detta rum hade sina väggytor af vissa mått, men detta är ingalunda säkert. Huru lämpligt och godt det än är att ha en garderob invid sig, kan dörren till ett dylkt förvaringsrum draga ett svårt streck i det påräknade utrymmet.

För att än en gång citera amanuensen Folcker, talar han om rummets *hörn* och om *kakelugnsvrån*. Ja, en sådan och t. o. m. hörn utan dörr eller fönster finnas väl i en del salonger här i Stockholm, men i andra rum — näppeligen! I hvar af rummens hörn finnas dörrar och här och där i hörnen dessutom fönster. Och ändå dekreterar modet »att möblera hörn», en lustig paradox.

(Forts.)

Drottningen anländer till hufvudstaden i morgon lördag efter sin sejour vid Skinnarböl i Norge. Med anledning häraf har prinsessan Ingeborg några dagar uppskjutit sitt tillämnade besök i Köpenhamn.

Nittio år fyllde i går den aktade och framstående skriftställarinnan fru Vendela Hebbe. Ännu i full besittning af sina själsförmögenheter, omhuldas och vårdas fru H. allt fortfarande på det ömmaste af sin dotter, den kända och framstående sånglärarinnan Signe Hebbe. Under dagens lopp fick fru H. mottaga många bevis på vänners minnesgodhet och tillgifvenhet.

Kungl. operan. Det lär nu vara bestämdt att den nya operan kommer att invigas måndagen den 19 dennes. Biljetterna till denna föreställning komma, med undantag af dem som tillställas de inbudna, att bortauktioneras någon dag i nästa vecka.

Dramatiska teatern, hvars inre under sommaren genomgått en rätt vidlyftig ombyggnad, till båtad för publikens både säkerhet och bekvämlighet, öppnar sina portar i dag fredag med uppförandet för första gången af ej mindre än tvänne svenska originalstycke, nämligen »Han kom, han såg...», komedi i en akt, samt »Förfalldagen», pjäs i 3 akter, båda styckena af onämnda författare. Teatern, hvars inspektör och censor är baron Carl C:son Bonde, står i konstnärligt hänseende närmast under ledning af intendenten Nils Personne med hr Christiernsson som förste regissör. Flere goda krafter hafva visserligen lämnat teatern, såsom fruarna Hoving, Hartmann och Sandell samt herrar G. Fredrikson, Emil Hillberg och Aug. Lindberg. Men bland det gamla gardet återstår dock så goda och välkända förmågor som, utom intendenten själf, hrr Bäckström, Palme, Skånberg och Örtengren samt fru Fahlman, fröknarna Åhlander och Janson, hvarjämte bl. a. nyengagerats fruarna Lotten Dorsch, Aug. Lindberg och fröken Signe Widell. Som gäst lär deljämte hr G. Fredrikson komma att under spelåret uppträda ett antal gånger å Dramatiska teatern. Bland gäster märkas äfven fru *Anna Petterson-Norrie*, hvilken bl. a. lär komma att uppträda som *madame Sans-Gêne*.

Svenska teatern, hvilken som bekant under de senare åren användts till k. operascen, har nu återtagit sitt ursprungliga namn och öppnade i tisdags sina portar under hr Albert Ranfts direktion. En fulltalig publik hade infunnit sig och fick redan i förstugan en försmak af den förändring till det bättre, teatern under sommaren genomgått. Strålände elektrisk belysning, mattor och draperier fägnade ögat, hvar man såg, *kvinnliga vaktmästare* mottogo öfverplaggen, och vid inträdet i salongen undslapp nog mången ett lätt utrop af glad förvåning öfver den elegans och hemtrefnad, som hvilade öfver det hela. Vi vilja ej inlåta oss i någon närmare beskrifning öfver de förändringar, som vidtagits, utan uppmana våra läsarinna att själfva gå dit och se.

Men teatern förtjänar ej endast härför ett besök. En hvar skall säkert och med nöje se om Frans Hedbergs gamla välkända skådespel »Bröllopet på Ulfåsa», hvilket hr Ranft mycket klokt valt till invigningsstycke för sin teaters nya skede. Utförandet har visserligen ett uppvisa brister — särskildt mycket stora försyndelser mot den svåra konsten att framsäga en dialog på vers — men något särskildt störande utom i nyss antydda hänseende förekom ej. Spelet var jämnstruket och godt, utan att vara medryckande. Bäst syntes oss hr *Lindberg* i sin lilla roll som priorn; det var en väl genomförd bild han gaf oss. Hr *G. Ranft* hade fått ett godt grepp på den store Bjalbojarlen, men lyckades ej naturligt få fram det väldiga och storslagna hos denne märkesman. Framställningen förtjänar dock erkännande. Af jarlens höfvitsman gaf däremot hr *Eliason* en mycket bra bild. Som Bengt Lagman hade hr *de Wahl* åtskilliga goda pointer, men bjöd ej något utöfver det vanliga. Hr *Olsson* gaf däremot en mycket god bild af jarlens svurne fiende ridrar Knut, fader till Sigrid den fagra. Denna sistnämnda roll, på hvilken en god del af stycket hvilat, uppbars af fröken *Holmlund*. I yttre fågning brast här intet; framställningen hade ock ett uppvisa många goda ansatser, men den på en gång blyga och höga värdighet, som bör präglade Bengt Lagmans sköna husfru, särskildt gentemot jarlen, kom ej riktigt till sin rätt. Här och där framträdde något förkonstlad, som den unga skådespelerskan bör kunna bortarbota. Fröken *Lundqvist* var förträffligt på sin plats som jarlens släktsolta syster Magnhild, och i fru *Olsson* hade jarlens blida gemål fått en särdeles behaglig representant. Föreställningen gick som sagdt i sin helhet bra och framkallade lifligt bifall. Af uppsättningen har hr *Molander* all heder. Stycket kommer nog att draga många fulla hus. Konungen och prins Eugen med uppvaktning bevästade föreställningen.

Onkel David.

Skiss för Idun af *Sophie Linge*.

(Forts. o. slut.)

Men redan innan de hvita syrenerna i häcken utanför Marys kammarfönster hunnit att blomma ut, kom hon. Litet mindre rund om kinden än förr, men med all sin forna friskhet.

Det sista brevet, som föregick hennes ankomst, hade varit ganska förbehållsamt, men David och Vivika hade mellan raderna läst, hvad som fattades på dem. Ett något ömtåligt förhållande hade uppstått mellan generalskan och Mary på grund af — ja, där låg just det hemlighetsfulla, men att brorsonen var orsak till brytningen kunde man lätt gissa sig till. Mary ville ej af grannlagenhetsskäl tala fullt ut, men antydde att hon emot sin vilja bedröfvat en person, som varit mycket god emot henne, och att hon därför ansåg det vara bäst att lämna sin plats så fort som möjligt, synnerligast som hon ej längre ansåg sig nödvändig för generalskan.

De hade så mycket att tala om, Vivika och hon, de första dagarna, och äfven Bane var emellanåt en intresserad åhörare. Liksom förr sutto de om aftnarne tillsammans på förstugubron och sågo, hur solen sjönk ner bakom trädningarna, hvilka kransade Lindåssjön. Här var också vackert, tyckte Mary, ja, vackrare än där nere i södern, ty här låg barndomens trolska minnesskimmer öfver den minsta buske och tufva, och här kände hon att lifvet var skönt att lefva.

Men mellan Mary och onkel David hade dock kommit någonting nytt och främmande, som ej förut funnits i deras förhållande till hvarandra. Han var mindre hjärtlig emot henne än förr — mera reserverad. Hon å sin sida visade ej samma öppna frimodighet i sitt umgänge med honom och undvek att vara tillsammans med honom på tu man hand. I Vivikas närvaro kunde de båda vara glada och ogenerade, men blefvo de lämnade ensamma, föll alltid en viss tyngd öfver deras samvaro.

Så gick några veckor förbi, utan att Mary ännu talat om sin afsikt att bli sjuksköterska, och de båda syskonen aktade sig för att »väcka björnen som sofver.»

En dag förde Bane helt behändigt talet på generalskans brorson och lät Mary förstå, att han hade gissat sig till hennes hemlighet.

»Men hvarför kunde du ej hålla af den unge mannen?» frågade han på en gång. »Han var ju hederlig och älskvärd?»

Mary rodnade djupt och svarade med nedslagna ögon:

»Låt mig slippa att besvara denna fråga, onkel David — det hade varit mera finkänsligt, om du ej frågat mig därom.»

»Ja, du har rätt,» svarade han, »jag är en björn — men en hetsad sådan,» tillade han bittert, tog sin hatt och aflägsnade sig skyndsamt.

Mary följde honom med ögonen.

Hvad kunde han mena — var det möjligt? Var det verkligen mera än onkels och förmyndarens tillgifvenhet han kände för henne? Hade de båda lekt kurra gömma med hvarandra?

* * *

En dag på eftersommaren, då Bane varit ute på en längre promenad, fick han

Vägghyra, Mal och Bakterier

utrotas af **Aktiebolaget Desinfection**

i rum, fartyg och bostäder, allt på stället — utan bortförande af möbler.

Rikstel. 34. — Kontor: 4 Stallgatan 4. — Allm. Tel. 7494.

Tandläkare dir Geo. Forssmans
 nya preparat för tandernas vård:
 Tandpulver, två slag,
 Tandpasta, Tandinktur
 handas a de bästa apotek i Paris
 handlande, Parviforslning Sverige hos
 Bendix, Josephson & C:o, 71 Regeringsgatan, Stockholm.

se Mary framför sig på en gångstig, som slingrade sig fram genom en vacker björkhage, hvilken slutade vid grindarna till Lindås' park. Just som han fick sikte på henne, satte hon sig på en sten, och som det var mycket varmt, tog hon af sig hatten och lade den bredvid sig på marken. Solljuset, som föll in mellan björkarna, lekte på hennes ljusa hår och strödde ljusgröna strimmor öfver hennes hvita blus. Bane tyckte, att han knappast någonsin sett henne älskligare, och han stannade en stund för att iakttaga henne på afstånd, innan han visade sig, men fann sedan detta ej rätt grannliga och fortsatte sin väg fram till henne.

Hon satt då fördjupad i läsningen af ett bref, hvilket tycktes intressera henne lifligt, och märkte ej Bane, förr än han stod mitt framför henne.

Hon spratt till vid hans åsyn.
 »Åh, hvad jag blef rädd, onkel, jag hörde er ej komma.»

»Jag stör dig kanhända,» sade han och ville fortsätta sin väg.

»Ack nej, onkel David. Jag skulle just vilja tala vid er om en sak, som rör min framtid. Har ni tid att höra därpå nu, eller skall jag spara därmed till en annan gång?»

Bane såg mörk och misstänksam på brevet i hennes hand och frågade:

»Är det någonting i anledning af det där brevet?»

»Ja, onkel!»

»Detta förd — förhatliga 'onkel',» utbrast han häftigt — »skulle du ej för en gång kunna kalla mig David, rätt och slätt?»

»Gärna, David, om ni önskar det.»
 Han slog sig ner i gräset bredvid henne, såg upp i hennes ansikte och sade:
 »Låt mig nu höra hvad brevet innehåller.»

»Det är från lady Dudley,» sade Mary, »hon uppmanar mig återigen att komma till henne — åtminstone ett år, på försök, och jag vet ej hur jag skall göra därmed. Jag är ju ännu för ung att komma in som elev vid Sophiahemmet, och den tid som ligger emellan kunde jag kanske...?»

»Är du trött på oss härhemma?»
 »Onkel — David — hur kan ni fråga så?»

»Ja, hvad skall jag tro, när du vid första tillfälle som erbjuder sig strax är färdig att lämna oss. Ha ej Vivika och jag äldre rättigheter till dig än denna främmande engelska dam?»

Då Mary ej genast svarade, tillade han:
 »Ja, jag är en tölp, som påminner dig om detta, men när man drifves till det yttersta, tillgriper man också nödfallsutvägar.»

Mary ryckte till sig några grässtrån och plockade sönder dem bit för bit. Bane hade stigit upp och gick fram och tillbaka för att dämpa sin sinnesrörelse.

»Skulle ni verkligen ha någonting emot att jag reste, David?»

Denna fråga kom blygt och dämpadt öfver Marys läppar.

»Ja, mycket!»

»Skulle det bli tomt efter mig härhemma?»

»Här skulle bli en ödemark» — han stannade tvärt framför henne och fäste sina mörka ögon på hennes älskliga ansikte — »vore jag endast tio år yngre!»

Detta utrop halkade ofrivilligt öfver hans läppar, men innan han hunnit att gräma sig däröfver, såg Mary upp på honom och frågade skälmskt:

»Hvarför önskar ni det — onkel?»
 »Se där,» svarade han bittert — »bästa beviset för att jag är gammal. Du kan ju ej ens komma ifrån att ge mig denna förhatliga titel.»

»Kanske skulle jag ändå kunna vänja mig af därmed, om — om...»

»Om?» frågade han, nästan andlös.

»Om ni, på prof, bad mig att stanna som — er hustru.»

»Mary, hvilken lycka — är det möjligt att du håller af mig?»

»Hur skulle jag kunna annat, David, och — det var ju just därför, som jag ville bort ifrån eder.»

»Sällsamma motsägelser! Men nu behöfver jag ej längre frukta att förlora dig, min lilla Mary. Tror du, att Vivika skall bli glad, min älskling?»

Mary slog till ett litet klingande skratt.

»Kanske,» sade hon, »men berätta ej för henne, att jag friat själf.»

Innehållsförteckning:

Amelie Unger (med porträtt); af *Quidam*. — Visa; poem af *Daniel Fallström*. — Öfveranstängning; af *N-a*. — Ur en furstinns barndoms-lif (med porträtt); af *Guðrun*. — Hushållning i Japan, af *Johanne Münter*; bemynd. öfvers. för Idun (forts. och slut). — Stockholmska bostäder; några reflexioner i flyttningstiden; för Idun af *Bell*. — Ur notisboken. — Teater och musik. — Onkel David; skiss för Idun af *Sophie Linde* (forts. o. slut). — Tidsfördrif.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Logogryf.

Försök vårt ursprung att förklara, Hur den får lif, vår dunkla skara. Det är ej lätt att säga, nej! Ty ännu känner man det ej. Ehur' man slutsats drager af Hvad möjligtvis oss formen gaf. Ibland vi komma — ljufva, ömma — Den lidande sin sorg att glömma. Ibland vi åter med bäfvan slå Den som för stunden vi gästa få. Ja, den vi taga af om hand Vi kunna föra till himlens rand, Men också skoningslöst färdens ställa Till andra orter än just de sälla.

Hur man benämner ett brott, så svårt. Hvad man visst aldrig bör göra hårdt. Hvad nog helt säkert den tiggarn är, Som knappt en trasa på kroppen bär.

Hvad brukar taflan du sätta i Att den förvarad skall kunna bli? Säg, hur var kakan du smaka fick, För hvilken du gaf en tacksam blick?

En gång gick Janne till sin — ja, hvad?

Och hur han var mot den vännen, glad. Hurdan nog kinden bör kunna bli Om hårdt man nupit sig däruti. Hvad fasligt mycket man svälja får

Om man skall sopa i gamla vrår. Hvad kallas land utaf sjö kringflutet?

Hvad alla göra på sista slutet.

Siri K-n.

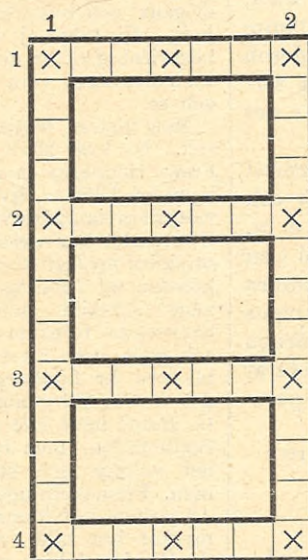
Biljett med 44 inkapslade geografiska namn.

Kära flickor!
 Nu få ni ej vara arga utan orsak (förlåt mitt prononcerade uttryck). Hvarje dag ösregnar det ju, rakt som under syndafodens elände, och då trifves man illa på sin annars så dyrbara »stålhest». Bertas tur i ensännare gick också om intet, men vi spara endast på konfekten. Hör nu, Bess, kan dina wienerskor, fula som de voro, beagnas än? Var det ej att kasta sina slantar i sjön? Köp Inga ett par, samt åt mig en bricka, rund eller oval, af gul metall. I ersättning får du »Erotiska skaldestycken» i sammetspermar tillsammans med evig tacksamhet. Ja, var jag nu inte storartad? Förbarmen eder också öfver min hatt. Den gick igenom en vådlig pers i en regnskur och behöfver en ny bandros för att bli presentabel, fastän som-maren, nesligt nog, snart är förbi. Hör åter efter er post endera dagen, ty snart ha ni mera nyheter från eder
Lisa.

Charad-palindrom.

Uti mitt hela bor En ung mitt andra (rättfram), Bor hos sin far och mor Och är mitt första (bakfram). Hon alltid vänlig är. Ja ock mitt andra (bakfram) Gör ej en mask för när, Knappt en mitt första (rättfram).
Moster Lisa.

Figurgåta.

Orden i de lodräta raderna beteckna:

- 1) Gastronomisk värd,
- 2) Berg i Europa.

Orden i de horisontala raderna beteckna:

- 1) Godt att äta,
- 2) Land vid Medelhafvet,
- 3) Attribut till en riddräkt,
- 4) Israelitisk vägvisare.

Äro orden rätt lösta, bilda de bokstäver, som infalla i de i figuren markerade rutorna tillsammans, rätt ordnade, namnet på en stad i Skandinavien.
Moster Lisa.

Aritmorem.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 = del af Sveriges rike,

- 7, 5, 6, 3, 4, 10, 9, 11, 2 = hvad du och jag äro,
- 7, 8, 6, 3, 4, 5, 9, 11, 2 = hvad våra fönster stundom äro,
- 4, 5, 2, 7, 8, 9, 10, 1 = musikaliskt,
- 4, 5, 6, 9, 10, 1, 2, 8 = geometriskt,
- 8, 6, 10, 11, 9, 5, 2 = fisk,
- 7, 5, 6, 10, 1, 8, 9 = ätbart,
- 7, 9, 3, 2, 5, 10 = bostad,
- 5, 2, 8, 6, 10, 1 = del af en båt,
- 3, 4, 6, 10, 9 = kvinnonamn,
- 7, 5, 2, 4, 9 = ö,
- 7, 8, 9, 3 = mansnamn,
- 1, 9, 8, 4 = djur,
- 7, 6, 2, 8 = stad,
- 4, 6, 7 = djur,
- 5, 6, 3 = födoämne,
- 6, 11 = för kroppen hälsosamt,
- 9, 8 = växer i skogen.

Moster Lisa.

Vokalförändringsgåtor.

Med *u* en liten gurmand, med *å* en »sjöfarande».

Med *a* någonting brändt, med *å* något som bränner.

Med *a* ett land, med *e* en dryck. *Kåre.*

Lösningar.

Logogryfen: Förkläde: ref, älf, rök, fe, ler, ök, räf, körde, färd, föl, öde, köld, rek, fel, häder, ek, kö, kläder, löf, fred, före, käle, öre, del, dök, köl, för, dref, e.d, öl, ed, ö, lek, döf-örat, fördel, kär, röd, dö, läder, frö, kör, lär.
Förvandlingsgåtan: Mäster Olof—Strindberg: Magdeburg, äfventyr, Singapore, Tschonab, Elberfeld, rullgardin, Otaheti, Labrador, Onessant, Florens.
Mosaiken: Bethlehem: Bergqvara, Elberfeld, Trondhjem, Hjelmaren, Långheden, Engelholm, Holaveden, Elephanta, Marseille.

Klädningar, Kappor, Rockar, Herrkostymer m. m.

kemiskt tvättas och färgas, utan att söndersprättas.
 Billiga priser. Vålgjort arbete.
HILDUR ANDERSSONS Ullspinneri- & Skrädderiaktiebolag.
 Oxtorgsgatan 16. Filial: Hornsgatan 1. — Allm. Tel. 30 435. Rikstel. 163. Allm. Tel. 76 53.
 Gods afhämtas tacksamt afgiftsfritt.